

עמדת מרכז רקמן לקראת דיון ביום 22.3.2017

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון) – הכרעה במחלוקות בין הורים בעניין הנתון לאפוטרופסות), התשע"ו-2016

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Klurman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת
עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת
ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

הצעת החוק שבנדון עוסקת בסעיף 19 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962. סעיף 19 לחוק, קובע כי אם ההורים אינם מסכימים בעניין הנתון לאפוטרופסות, שאינו נוגע לרכוש הקטין, הם רשאים לפנות יחד לבית המשפט ובית המשפט, אם לא עלה בידו להביא לידי הסכמה ביניהם ואם ראה שיש מקום להכריע בדבר, יכריע בסכסוך או יטיל את ההכרעה על מי שימצא לנכון.

הצעת החוק מבקשת למחוק את הסיפא של הסעיף המאפשרת לבית המשפט להטיל את ההכרעה בעניינים הקשורים לקטין שהובאו לפניו על גורם אחר. הצעת החוק מבקשת לשנות את המציאות הקיימת כיום בבתי המשפט לענייני משפחה בה לעיתים קרובות בית המשפט מעביר את ההכרעה על יישום החלטותיו (כגון קביעת הימים בפועל בהם הילד ימצא אצל כל אחד מההורים משעה שהתקבלה הכרעה עקרונית על הסדרי הראייה או לצורך קביעת הסדרי ראייה זמניים וכד') לעובדים סוציאליים לסדרי דין. בהתאם לאמור בהצעת החוק, העובדים הסוציאליים נדרשים להכרעות מעיין שיפוטיות וזאת שלא בהתאם להכשרתם. עוד נטען כי העובדים הסוציאליים מתקשים בביצוע תפקיד זה, וזאת מטעם שעל פי רוב עוד בטרם מינויים לפי סעיף 19 מוגש לבית המשפט תסקיר שנכתב על ידי אותו עובד סוציאלי, תסקיר אשר ביגנו אחד מהצדדים יכול ויחוש פגוע מתיאור תפקודו ההורי בתסקיר. עוד נציין כי ההמלצה לשינוי סעיף 19 מופיעה בהמלצות הוועדה לבחינת מדיניות משרד הרווחה בנושא הוצאה של ילדים למסגרות חוץ-ביתיות ונושא הסדרי ראייה משנת 2014 בראשות מר יוסי סילמן, מנכ"ל משרד הרווחה דאז.

מרכז רקמן אינו חולק על הבעייתיות הרבה הקיימת במצב כיום בו עובדים סוציאליים לסדר דין המעורבים בהליך כתיבת התסקיר נדרשים בסופו של יום גם ליישמו. כמו כן קיימת בעייתיות רבה בעובדה שהכרעה שיפוטית מועברת להכרעה של מי שאינו שופט ואינו מחויב לכללים החלים על שופטים. אך יחד עם זאת **הצעת החוק, כפי שהיא מנוסחת כרגע, עיקר תכליתה הוא מתן מענה לעומס ולנטל של העובדים הסוציאליים לסדרי דין, ללא מתן מענה למציאות הקיימת בבתי המשפט לענייני משפחה בסכסוכים מתמשכים של הורים בענייניהם של קטינים**. קרי, ההצעה אינה מתייחסת לעומס הרב שיתווסף למערכת המשפט כתוצאה מהעברת כל הכרעה בעניין שבמחלוקת ביחס לקטין, בכלל זה תרגום של הכרעה משפטית עקרונית לפרקטיקה יומיומית, להכרעה של שופט. יש לזכור כי לעומס השלכות קשות הן על השופטים והן על המתדיינים ובעיקר על הילדים, הסובלים העיקריים מקיומם ומהתמשכותם של סכסוכים משפטיים הקשורים אליהם.

יתרה מכך, יש לזכור כי בפני בתי המשפט אפשרויות חוקיות נוספות להעביר את ההכרעה בעניינים מסוימים הנוגעים לקטין להכרעה של גורם אחר וזאת באמצעות סעיף 68 לחוק

הכשרות המשפטיות או לחילופין באמצעות סעיף 7 לחוק בתי המשפט לענייני משפחה, כך שבפועל אף קיים חשש שגם התכלית המוצהרת של הקטנת הנטל המוטל על העובדים הסוציאליים לא תושג באמצעות הצעת החוק.

אנו סבורים כי אין לקדם את ההצעה בנוסחה הנוכחי וללא מהליכים נלווים. המלצותינו הן כדלהלן:

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Klurman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת
עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת
ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

א. הקמת מערך תיאום הורי בסבסוד המדינה ברשויות המקומיות והסדרת פעילות

התיאום ההורי בחקיקה - תיאום הורי הוא תהליך שמטרתו לעזור להורים גרושים לשתף פעולה ולפתור מחלוקות הקשורות בחיי היומיום של הילדים. תיאום הורי נחשב ככלי מוכח המוריד התדיינויות משפטיות ביחס לילדים וככלי יעיל ליישום החלטות בתי המשפט. כיום קיימות מספר מצומצם של רשויות שמעניקות את השירות לתושביהן, במסגרות התחנות לטיפול במשפחה, אך במקומות שהשירות אינו קיים הפנייה להליך תיאום הורי כרוכה בעלות כספית גבוהה עבור ההורים. הקמת מערך מסובסד תהפוך את השימוש בתיאום ההורי לשכיח ולפיכך תצמצם את הפנייה לערכאות שיפוטיות וכן תאפשר לבתי המשפט להשתמש בכלי התיאום ההורי כפרקטיקה שכיחה ליישום פסקי הדין במקום הטלת ההכרעה על העובדים הסוציאליים. יצויין כי כבר היום בתי המשפט מפנים לעיתים הורים לתיאום הורי, כאשר ההפניה היא לגורם שפעילותו אינה מעוגנת בשום הסדר חקיקתי (או תקנותי), ללא הגדרה מהם הכישורים הנדרשים לצורך מילוי פונקציה. אנו סבורות שיש ליצור גולציה לעניין התיאום ההורי בטרם שינוי המצב כמוצע בהצעת החוק.

ב. צמצום הסמכות להעביר את ההכרעה לאחר – במציאות המשפטית הנוכחית אין זה

סביר כי כל הכרעה קטנה כגודלה הקשורה בחיי ילדים תועבר להכרעתו של שופט. אפשר לסייג את הסמכות להעברת ההכרעה רק לנושאים הקשורים בחיי המעשה ואשר מהווים יישום להכרעות מהותיות שניתנו על ידי בית המשפט. נוסח מוצע: "יטיל את ההכרעה על מי שימצא לנכון, ככל שסבר כי מדובר בעניינים הקשורים לחיי המעשה ואשר מהווים יישום להכרעות מהותיות אשר ניתנו על ידי בית המשפט".

ג. מתן אפשרות השגה על הכרעת מי שאינו שופט – המלצה זו נותנת מענה לבעיה

שההכרעה ניתנת על ידי מי שאינו שופט, גם אם הוסמך להכריע על ידי בית המשפט. נוסח מוצע: "הוטלה ההכרעה על גורם אחר רשאים הצדדים לבקש את ביטול ההחלטה על ידי בית המשפט תוך 14 יום ממתן ההחלטה. לא פנו הצדדים לביטול ההחלטה תקבל ההחלטה תוקף של פסק דין בחלוף התקופה".

קרן הורביץ, עו"ד
מנהלת היחידה לקידום מדיניות וחקיקה
מרכז רקמן לקידום מעמד האשה